

C-557/23**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 6. septembris

Iesniedzējtiesa:*Szegedi Törvényszék* (Segedas tiesa, Ungārija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 6. septembris

Prasītāja:*SPAR Magyarország Kft.***Atbildētāji:***Bács-Kiskun Vármegyei Kormányhivatal* (Bāčas-Kiskunas meģes administratīvais dienests, Ungārija)**Pamatlietas priekšmets**

Prasība atcelt lēmumu, ar ko noteikts sods patērētāju aizsardzības jomā.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Tāda valsts tiesiskā regulējuma atbilstība Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (turpmāk tekstā – “TKO regula”), vispārīgi un LESD 34. pantam un LESD 36. pantam konkrēti, kurš attiecībā uz virkni TKO regulas piemērošanas jomā ietvertu lauksaimniecības produktu nosaka, ka tirgotājiem ir pienākums laist pārdošanā (proti, piedāvāt un pārdot pircējiem tirdzniecības vietās) par fiksētu atļauto cenu šādus produktus tādā pašā daudzumā, kāds ir vidējais dienas daudzums, kas tirgotājam bija krājumā atsaucēs gadā, un ar ko šā pienākuma neizpildes gadījumā ir pieprasīts noteikt sodu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu juridiskais pamats: LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (turpmāk tekstā – “TKO regula”), 83. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts pasākumu, kāds tiek apstrīdēts pamatlietā un kas, atsaucoties uz ārkārtas situāciju, uzliek tirgotājiem pienākumu piedāvāt pārdošanai par fiksētu atļautu cenu virkni TKO regulas piemērošanas jomā ietvertu lauksaimniecības produktu tādos daudzumos, ko nosaka nevis, pamatojoties uz dienas vidējiem daudzumiem, ko tirgotājs pārdevis atsaucē gadā, bet gan, neatkarīgi no tiem, balstoties uz dienas vidējiem daudzumiem, ko tirgotājs turēja krājumos atsaucē gadā?
- 2) Vai TKO regulas 90.a panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts pasākumu, kāds tiek apstrīdēts pamatlietā un kas paredz, ka tiek obligāti noteikts sods arī gadījumā, kad tirgotājs pārbaudes veikšanas dienā ir piedāvājis pārdošanai virkni TKO regulas piemērošanas jomā ietvertu lauksaimniecības produktu daudzumos, kas atbilst vidējiem dienas daudzumiem, ko tirgotājs pārdevis atsaucē gadā, un kad minētie produkti ir patērētāju rīcībā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 34. pants un LESD 36. pants

TKO regulas 172. apsvēruma un 83. panta 5. punkta un 90.a panta 3. punkta

Atbilstošās valsts tiesību normas

Az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet [Valdības 2022. gada 14. janvāra Dekrēts 6/2022, ar ko ārkārtas situācijā tiek noteikti izņēmumi no 1990. gada Likuma LXXXVII par cenu noteikšanu piemērošanas (turpmāk tekstā – “Dekrēts par cenām”)]

- 1 Ārkārtas situācijā, kas izveidojās Covid-19 pandēmijas kontekstā, Ungārijas valdība pieņēma Dekrētu par cenām. Saskaņā ar minēto dekrētu, kas ir spēkā no 2022. gada 1. februāra, tirgotājiem tika noteikts pienākums piedāvāt pārdošanai sešus TKO regulas pielikumā minētus produktus (granulēts cukurs; smalkā maluma kviešu milti; rafinēta saulespuķu eļļa; mājas sugu cūku kājas; vistas krūtiņa, vistas liemenis – mugurkauls, rumpis un spārnu gali, un ultrasterilizēts

govs piens ar tauku saturu 2,8 %; turpmāk tekstā – “pirmā produktu grupa”) par atļauto cenu, kas būtībā nevarēja pārsniegt bruto mazumtirdzniecības cenu, kas tika prasīta 2021. gada 15. oktobrī. Turklāt tirgotājiem bija pienākums tirgot minētos produktus, ja tas tos tirgoja 2021. gada 15. oktobrī, un ik dienu laist tirgū vismaz vidējo dienas daudzumu, [kas pārdots] 2021. gadā atbilstošajā nedēļas dienā.

- 2 Valdība, atsaucoties uz kara stāvokli Ukrainā, kopš 2022. gada 10. novembra grozīja Dekrētu par cenām, lai paplašinātu tā piemērošanas jomu un attiecinātu to uz vēl diviem produktiem (svaigas olas un galda kartupeļi; turpmāk tekstā – “otrā produktu grupa”), un par atsauces vērtību paņēma nevis vidējo dienas daudzumu [, ko tirgotājs pārdevis], bet gan vidējo dienas daudzumu, ko tirgotājs turēja krājumā atsauces gadā (2021. gads pirmās produktu grupas gadījumā, 2022. gads – otrās produktu grupas gadījumā).
- 3 Atbilstošie Dekrēta par cenām noteikumi, kas ir spēkā no 2023. gada 12. janvāra (pēc jauna grozījuma), ir formulēti šādi:
“§ 2.
(1) Saistībā ar [pirmo produktu grupu] tirgotājam ir pienākums:
 - a) tirgot produktus, ko tas tirgoja 2021. gada 15. oktobrī;
 - b) šajā sakarā ik dienas piedāvāt pārdošanai vismaz vidējo dienas daudzumu, ko tas turēja krājumā 2021. gadā atbilstošajā nedēļas dienā, un
 - c) garantēt krājumus – ja nepieciešams, līdz dubultam daudzumam no b) punktā norādītā daudzuma – un lai tie tiktu piedāvāti klientiem nepārtrauktā veidā pietiekamos daudzumos, lai apmierinātu to vajadzības, nepieļaujot iztrūkumu.”
- 4 2/A. pantā bija ietverts analogs noteikums attiecībā uz otro produktu grupu, tomēr tas balstījās uz tirdzniecību 2022. gada 30. septembrī un 2022. gadu kā atsauces gadu.
- 5 Dekrētā par cenām (3. pantā) ir noteikts arī, ka pienākuma piedāvāt produktu pārdošanai par atļauto cenu vai uzturēt krājumus neizpildes gadījumā patērētāju aizsardzības jomā kompetentajai iestādei bija pienākums noteikt sodu 50 000 līdz 3 000 000 forintu (HUF) apmērā, vai arī tā varēja likt uz laiku pārtraukt (uz laikposmu no vienas dienas līdz pusgadam) tirgotāja darbību.
- 6 Dekrēts par cenām bija spēkā līdz 2023. gada 31. jūlijam.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 7 Pārbaudes uz vietas laikā 2023. gada 1. februārī vienā no prasītājas tirgotājas komercuzņēmumiem iestāde atbildētāja konstatēja, ka tas piecu produktu

gadījumā nav izpildījis savu pienākumu ik dienas piedāvāt pārdošanai vismaz vidējo dienas daudzumu, kas ekvivalents daudzumam, ko tas turēja krājumā 2021. vai 2022. gadā atbilstošajā nedēļas dienā, un ar to tas bija pārkāpis Dekrēta par cenām 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 2/A panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto. Tāpēc ar savu lēmumu atbildētāja noteica sabiedrībai prasītājai sodu patērētāju aizsardzības jomā 2 200 000 HUF (aptuveni 5756 EUR) apmērā un uzlika tai tirgot uzņēmumā, par ko notiek izmeklēšana, konkrēto grupu produktus daudzumos, kas aprakstīti Dekrētā par cenām.

- 8 Lai noteiktu soda apmēru, iestāde atbildētāja saskaņā ar Dekrētā par cenām noteikto ņēma vērā ar pārkāpumu skartās grupas lielumu (ir skarti daudzi cilvēki), pārkāpuma ilgumu (ir pierādījumi par tā esamību pārbaudes uz vietas dienā), pārkāpjošās rīcības recidīvu (prasītājai jau agrāk bija uzlikts sods patērētāju aizsardzības jomā), prasītājas vēlmi sadarboties (pastāv) un pārkāpuma ekonomisko ietekmi (nozīmīga), kā arī pārkāpuma raksturu (neatgriezenisks, bez pārrobežu rakstura) un smagumu (liels).
- 9 Prasītāja cēla administratīvu prasību par atbildētājas lēmumu, ko prasa atcelt.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 10 Prasītājas ieskatā tas, ka iestādes pieņem cenu regulējumu, ierobežo tirgotāju pamattiesības (tiesības uz īpašumu, uzņēmējdarbības brīvību, līgumslēgšanas brīvību). Dekrēta par cenām noteikumi uzliek tai nozīmīgu papildu slogu un nosaka tai rīcību, kas pilnīgi nav raksturīga tirdzniecības regulējumam, tāpēc ir jāpieņem plašāka šo tiesību normatīvā interpretācija. Likumdevēja nodoms bija nevis ieviest vispārēju piegādes/pakalpojuma pienākumu, bet gan apmierināt patērētāju pieprasījumu, kā to pauda valdība: “nevienam nebūtu jāatgriežas mājās ar tukšu groziņu”. Prasītāja pilnībā izpildīja šo mērķi: tās rīcībā bija konkrēto produktu daudzums, vienāds ar vai lielāks par vidējo pārdoto dienas daudzumu 2021. vai 2022. gadā atbilstošajā nedēļas dienā. Tā pilnībā apmierināja patērētāju pieprasījumu, un tās rīcībā pat bija produktu galīgie krājumi. Pārkāpuma esamību varētu atzīt tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka patērētāju pieprasījums netiek apmierināts un ka tādā veidā tika nodarīts kaitējums to interesēm. Šo prasītājas izvirzīto argumentāciju jau agrākās pārbaudēs ir akceptējušas citas iestādes.
- 11 Prasītāja apgalvo arī, ka atsauces gados tās krājumu līmeni ietekmēja daudzi gadījuma rakstura apstākļi, kas nebija atkarīgi no klientu pieprasījuma (īpašie piedāvājumi, sezonālās svārstības, krājumu samazinājums utt.), un ka tās komercietelpu uzglabāšanas spēja ir ierobežota, tāpēc pienākums turēt krājumus būtu apdraudējis citu produktu piegādi patērētājiem. Tāpat arī lielveikalu tīklos bija vajadzīgais krājumu apjoms.
- 12 Atbildētāja apgalvo, ka Dekrēts par cenām ir jāinterpretē burtiski: ja minētajā dekrētā noteiktie daudzumi nebija pieejami komercuzņēmumā, nebija izpildīts tajā paredzētais pienākums. Tirgotāja atbildība ir objektīva, un ir jānosaka tam juridiskās sekas (sods) neatkarīgi no vainas. Dekrēta par cenām autora mērķis (kā

to apstiprinājusi arī *Kúria* (Augstākā tiesa, Ungārija)) ir aizsargāt mājsaimniecību mantiskās intereses, nodrošināt preču nepārtrauktu piegādi un to, lai konkrētie produkti būtu patērētāju rīcībā parastajos krājumu līmeņos.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 13 Ciktāl attiecas uz pirmo prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa vadās no premisas, ka kopējā lauksaimniecības politika (KLP) ir daļa no Savienības un dalībvalstu dalītās kompetences jomas. Ja pastāv regula, ar ko tiek noteikta tirgu kopīgā organizācija kādā nozarē, dalībvalstīm ir jāatturas veikt jebkādus pasākumus, kas ir pretrunā šai organizācijai vai nosaka izņēmumus no tās. No otras puses, dalībvalstis saglabā savu kompetenci principā veikt noteiktus pasākumus, kas nav paredzēti TKO regulā, ja vien šie pasākumi nenosaka izņēmumus vai nav pretrunā minētajai regulai, un neapdraud tās pareizu darbību.
- 14 Pamatlietā apstrīdētais valsts tiesiskais regulējums, kas TKO regulas piemērošanas jomā ietilpstošu produktu virknes mazumtirdzniecības gadījumā imperatīvi nosaka pienākumu laist tirgū noteiktus daudzumus par fiksētu atļautu cenu, var būt pretrunā TKO regulai, jo šāda veida pasākums ir pretrunā lauksaimniecības produktu pārdošanas cenu brīvas noteikšanas principam, pamatojoties uz brīvu konkurenci, kas ir šīs regulas pamatā.
- 15 Tirgu kopīgās organizācijas izveide neliedz dalībvalstīm īstenot pasākumus, lai sasniegtu vispārēju interešu mērķus, kas nav minētās organizācijas mērķi. Minētajiem pasākumiem ir jāievēro prasības samērīguma jomā, kas izriet no Tiesas judikatūras. Samērīguma pārbaude ir jāveic, ņemot vērā it īpaši KLP mērķus un tirgu kopīgās organizācijas pareizu darbību, kas liek izvērtēt minētos mērķus un konkrētos valsts tiesiskajā regulējumā izvirzītos mērķus, it īpaši primārus vispārējo interešu apsvērumus. Tie var ietvert mērķi novērst tirgus nepareizas darbības negatīvās sekas (bremzēt inflāciju) un, no otras puses, kā sociālu un labklājības mērķi, lai iedzīvotājiem būtu pieejami noteikti pamatprodukti par mākslīgi zemām cenām. Šiem iemesliem ir jābūt nediskriminējošiem un jāatbilst samērīguma kritērijam, un dalībvalstīm ir jāpierāda to nepieciešamība.
- 16 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tiesību norma par krājumu līmeni neatbilst nepieciešamības un samērīguma kritērijiem un nevar tikt pamatota ar vispārējo interešu mērķi. Tāpēc tā ir pretrunā TKO regulas 172. apsvērumam un 83. panta 5. punktam, tāpat kā LESD 34. pantam un LESD 36. pantam.
- 17 Dekrēta par cenām mērķis ir tāds, lai patērētāju pieprasījums turpinātu tikt apmierināts arī pēc atļautās cenas ieviešanas, jo tirgotāji sliktos netirgot atļautajām cenām pakļautos produktus, kas tiem radītu zaudējumus. Tomēr ne jau krājumi, bet gan patērētāju veiktie faktiskie pirkumi atspoguļo patērētāju pieprasījumu. Nav nekāda pamatojuma noteikt tirgotājiem pienākumu uzturēt noteiktu krājumu līmeni, kamēr vien patērētāju pieprasījums tiek apmierināts. Dekrēta par cenām agrākā redakcija, kurā bija noteikts obligātās laišanas tirgū

vidējais dienas apjoms, atbilda šim mērķim un tāpēc bija atbilstoša Savienības tiesībām.

- 18 Ciktāl attiecas uz otro prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa norāda, ka pienākuma laist tirgū neizpilde izraisa objektīvu atbildību: pārkāpuma gadījumā soda uzlikšana ir obligāta, pat ja patērētājiem nav nodarīts nekāds kaitējums. Iesniedzējtiesa nenoliedz, ka saskaņā ar TKO regulas 90.a panta 3. punktu dalībvalstis var piemērot administratīvus sodus, tomēr soda uzlikšana ir nevajadzīga un pārmērīga sankcija, ja patērētāju rīcībā ir vēlami produkti par atļautu cenu.

DARBBA VERSIJA